

SVENSKT NÄRINGSLIV

Digital Services Act & Digital Markets Act – vad gäller?

JANUARI 2024

Digital Services Act & Digital Markets Act – vad gäller?

Plattformsregleringens grundbultar

Digital Services Act (DSA) och Digital Markets Act (DMA) utgör tillsammans ett lagstiftningspaket från EU för den digitala marknaden. Trots att de presenteras som ett paket har de vitt skilda syften. DSA är tänkt att skapa en säkrare digital miljö genom att reglera ansvar för innehåll på internet. DMA tar istället sikte på hur domanta digitala plattformar är skyldiga att agera i förhållande till användare – så väl juridiska som fysiska personer.

Tidslinje DSA:

- Trädde i kraft 16 november 2022.
- Börjar tillämpas i dess helhet 17 februari 2024.

Tidslinje DMA:

- Trädde i kraft 1 november 2022.
- Börjar tillämpas i dess helhet 2 maj 2024.
- Kommissionen betecknade företag som grindvakter den 6 september 2023 (men kan komma att utse fler företag till grindvakter under år 2024).
- De företag som betecknats som grindvakter har fram till 6 mars 2024 på sig att uppfylla kraven i DMA.

Vad är DSA?

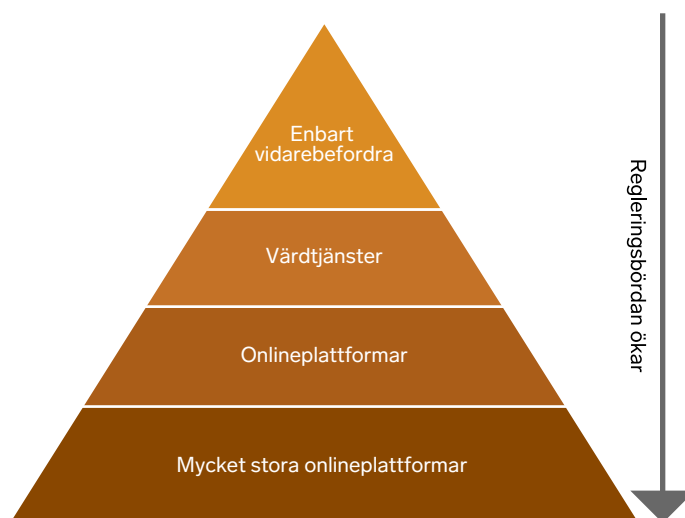
Syftet med DSA är att säkerställa en förutsebar, säker och förtroendeskapande onlinemiljö. Regleringen ska motverka spridning av olagligt innehåll och desinformation på internet. Vidare blir det lättare för företag att följa regler då utrymmet för nationell särreglering blir mindre.

DSA är en efterföljare till e-handelsdirektivet som i Sverige genomförts genom lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster. DSA innebär att nya krav ställs på tjänsteleverantörer för att de ska undgå ansvarsfrihet för innehåll de inte själva laddat upp i sin tjänst.

Förordningen inför ansvar på fyra olika nivåer av förmedlingstjänster. Dessa nivåer, där varje nivå innebär ytterligare skyldigheter, utgörs av

- tjänster för ”enbart vidarebefordran”, dvs. tjänster som *enbart* förmedlar information eller *cachning* om det innebär en tillfällig mellanlagring (eng. intermediary services),
- ”värdtjänster” (eng. *hosting services*),
- ”onlineplattformar”, och
- ”mycket stora onlineplattformar”.

Förenklat kan man säga att tjänster för ”enbart vidarebefordran” bara skickar information vidare (till exempel SMS), ”värdtjänster” lagrar data åt kunder (till exempel lagring i molntjänst), och ”onlineplattformar” förmedlar data mellan användare. ”Mycket stora onlineplattformar” är helt enkelt onlineplattformar som når fler än 45 miljoner konsumenter inom EU.

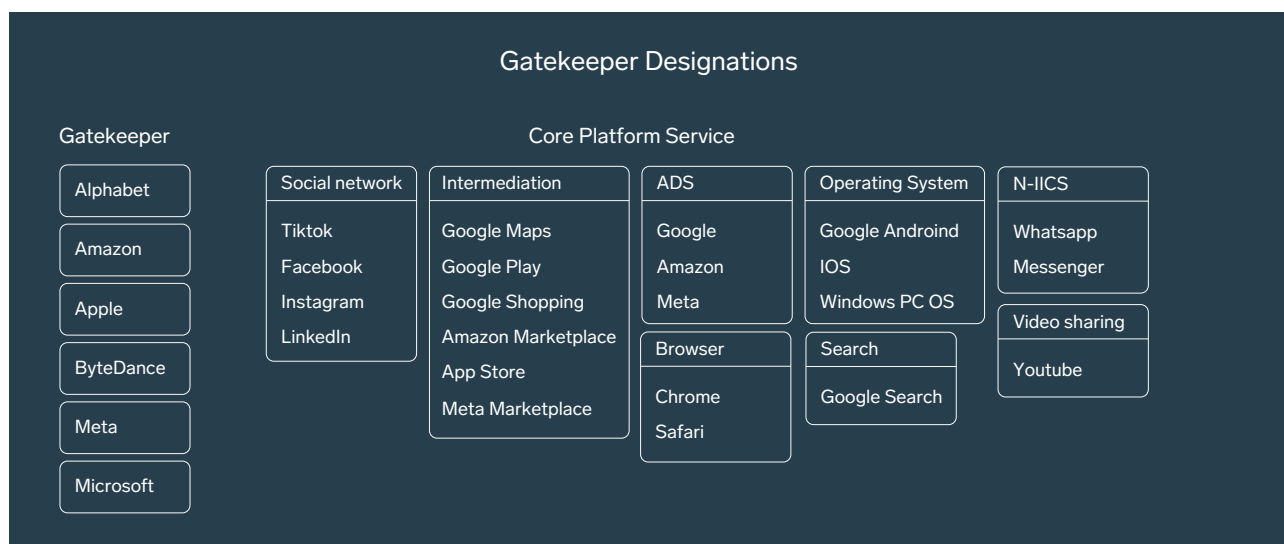
Tanken är att DSA ska göra det enklare för företag att följa regler om innehåll på internet eftersom det innebär färre regler att förhålla sig till, då det istället för olika regelverk i alla medlemsstater, enbart blir ett. Däremot kommer bedömningen av huruvida innehåll anses som ”olagligt” fortfarande ske enligt medlemsstaternas nationella rätt.

Även om regelverket framförallt är till för att skydda konsumenter och ge dem ytterligare rättigheter kan företag också gynnas genom att de får tillgång till enkla och effektiva verktyg för att flagga innehåll som skadar deras handel, då det uppställs krav på att plattformarna ska införa mekanismer för att anmäla olagligt innehåll samt för att lämna in klagomål, till exempel genom att markera inlägg på sociala medier som olagligt. Företagen får även ett skydd mot att deras konton på sociala medier godtyckligt stängs av, då leverantörerna blir skyldiga att motivera sådana avstängningar. Därutöver innebär regleringen en rätt för användare att ”överklaga” beslut om deras synlighet har begränsats i leverantörens interna klagomålssystem.

Vad är DMA?

Syftet med DMA är att bidra till en välfungerande inre marknad genom att ställa krav på så kallade grindvakter, det vill säga företag som tillhandahåller tjänster som är centrala för den digitala sektorn, som till exempel webbläsare, sökmotorer, marknadsplatser och onlinebutiker för appar.

Till skillnad från DSA så är DMA bara tillämpligt på de allra största leverantörerna av centrala plattformstjänster som i förordningen benämns som ”grindvakter”.¹ Dessa överlappar delvis med DSAs reglering av ”mycket stora onlineplattformar” eller ”VLOPs”.

EU-kommissionen ansvarar för att avgöra vilka företag som ska betecknas som grindvakter.² De första grindvakterna utpekades redan den 6 september, men EU-kommissionen har flaggat för att ytterligare grindvakter kommer att identifieras under 2024. Om ett företag blir betecknat som grindvakt måste företaget inom sex månader kunna beskriva vilka åtgärder det tagit för att efterleva DMA.³

DMA kan få effekt på företag i flera avseenden. I huvudsak innebär lagen att företag får en bättre förhandlingsposition i förhållande till grindvakterna och att de har fler rättigheter. Enligt EU-kommissionen kommer det att leda till en bättre marknad för konsumenter – ett större utbud av tjänster till bättre priser.

¹ Art. 3(1) DMA, se även art. 1(2) DMA för territoriellt tillämpningsområde.

² Art. 3(4)-3(8) och art. 3(9) DMA.

³ Art. 11(1) DMA.

Skyldigheter enligt DSA

Vilka verksamheter regleras av DSA?

DSA är tillämpligt på leverantörer av förmedlingstjänster som erbjuds till fysiska och juridiska personer inom EU, så kallade ”tjänstemottagare”. Skyldigheterna gäller alltså både mot konsumenter och företagskunder.

Centrala definitioner

En **förmedlingstjänst** kan beskrivas som en tjänst som utgör en infrastruktur för tredje parts innehåll, vara eller tjänst, till exempel ett meddelande, en uppladdad video eller ett blogginlägg.

Enbart vidarefordran eller **mere conduit** är en direktförmedling av information utan mellanliggande behandling.

Cachning är förmedling av information som sker med en viss mellanliggande behandling, men utan att ändra informationen.

Värdtjänster lagrar information åt andra. Onlineplattformar är också värdtjänster.

Onlineplattformar lagrar och sprider information till allmänheten på begäran av en tjänstemottagare.

Tjänstemottagare är fysiska eller juridiska personer som använder en förmedlingstjänst. Företagsanvändare, konsumenter och andra användare är även tjänstemottagare och användare kan användas synonymt med tjänstemottagare i detta sammanhang.

Ansvarsfrihet under villkor

Leverantörer av förmedlingstjänster inom kategorierna tjänster för ”enbart vidarefordran” (inklusive cachning) och ”värdtjänster” ansvarar som huvudregel inte för den information som användare överför eller tillgängliggör genom deras tjänster. Men det här gäller bara om leverantören tillhandahåller tjänsterna neutralt genom rent teknisk och automatisk behandling av informationen, och att vissa ytterligare kriterier är uppfyllda. Bland annat ska leverantörerna inte ha tagit initiativ till överföringen eller ändrat informationen. Om innehållet är olagligt måste leverantören, så snart leverantören fått kännedom om det, ta bort eller göra informationen oåtkomlig.⁴

Krav på tillbörlig aktsamhet

Ansvar enligt DSA delas upp i olika ansvarsnivåer, som baseras på typen av förmedlingstjänst samt dess storlek. Det finns fyra nivåer av ansvar. Den första ansvarsnivån gäller för alla leverantörer av förmedlingstjänster, medan den andra nivån enbart gäller för leverantörer av värdtjänster, inbegripet onlineplattformar. Den tredje ansvarsnivån gäller enbart för leverantörer av onlineplattformar och den fjärde och sista ansvarsnivån gäller enbart för leverantörer av mycket stora onlineplattformar och mycket stora onlinesökmotorer.

⁴ Art. 4-6 DSA.

Alla förmedlingstjänster ska:

- Utse en kontaktperson för att underlätta kommunikation med bland annat myndigheter och EU-kommissionen samt utse en kontaktpunkt som gör det möjligt för användare av tjänsten att kommunicera direkt med leverantören.⁵
- Utse en juridisk eller fysisk person att agera som deras rättsliga företrädare.⁶
- Tillhandahålla transparenta allmänna villkor. Villkoren ska bland annat inkludera information om eventuella begränsningar de tillämpar på användningen av tjänsten, vad gäller information som tillhandahålls av användarna. Det ska även finnas information om eventuella policyer, förfaranden, åtgärder och verktyg som används för innehållsmoderering, inbegripet algoritmbaserat beslutsfattande och mänsklig granskning.⁷
- Minst en gång om året offentliggöra tydliga och lättbegripliga rapporter om all innehållsmoderering som bedrivits under den berörda perioden. Vad som ska ingå i rapporterna skiljer sig åt beroende på vilken typ av förmedlingstjänst det är fråga om.⁸

Värdtjänster, inklusive onlineplattformar, ska:

- Ha vissa mekanismer för anmälan och åtgärder som gör det möjligt för användare att anmäla förekomsten av olagligt innehåll,⁹ till exempel genom att markera bilder eller inlägg som olagliga.
- Tydligt kunna motivera varför visst innehåll som en användare laddat upp har begränsats (t.ex. tagits ned på grund av att uppladdningen utgör olagligt innehåll eller strider mot tjänstens allmänna villkor).¹⁰ Till exempel ska det framgå huruvida innehållet avlägsnas från plattformen eller om den får begränsad synlighet, samt med vilken varaktighet. Det ska även framgå de fakta och omständigheter som ligger bakom beslutet, samt vid påstått olagligt innehåll ska det hänvisas till den rättsliga grund som använts till stöd för beslutet. Om någon exempelvis laddar upp en film på en onlineplattform ska beslutet om att ta ned filmen kunna motiveras, till exempel med hänvisning till att filmen är upphovsrättsligt skyddad.
- Omedelbart meddela brottsbekämpande eller rättsliga myndigheter om den misstänker att brott som innebär hot mot en eller flera människors liv eller säkerhet ska ske, sker eller har skett.¹¹ Om någon till exempel lägger ut ett hot om terrordåd i sociala medier är värdtjänsten skyldig att kontakta polisen.

Onlineplattformar ska:

- Ha ett internt system där användare kan lämna in klagomål och ett system för hantering av klagomål.¹²
- Inte vilseleda eller manipulera användare att fatta vissa beslut, så kallade ”dark patterns”. Till exempel ska plattformen inte manipulera användare att fatta beslut som är till användarens nackdel eller göra det svårare att avsluta en tjänst än att ansluta sig till den.
- Stänga av användare som ofta tillhandahåller olagligt innehåll, till exempel om en användare vid flera tillfällen laddat upp upphovsrättsligt skyddat material.
- Tydligt informera att användaren har rätt att lösa tvister med leverantören utanför domstol vid ett tvistlösningsorgan som är certifierat enligt DSA.¹³

5 Art. 11-12 DSA.

6 Art. 13 DSA.

7 Art. 14 DSA.

8 Art. 15 DSA.

9 Art. 16 DSA.

10 Art. 17 DSA.

11 Art. 18 DSA.

12 Art. 20 DSA.

13 Art. 21 DSA, se särskilt p. 3 där kraven på tvistlösningsorgan framgår.

- Ge information om annonsering och det rekommendationssystem som används i tjänsten. Till exempel bör det framgå varför visst innehåll rekommenderas eller varför vissa annonser visas för användare som inte uttryckligen bett om det innehållet.
- Skydda minderåriga, det vill säga användare av tjänsten under 18 år. Bland annat innebär detta ett krav på att införa lämpliga och proportionella åtgärder för att säkerställa en hög nivå av integritet, säkerhet och trygghet för minderåriga.¹⁴

De särskilda reglerna för leverantörer av onlineplattformar gäller generellt inte för mikro- eller småföretag som bedriver sådana tjänster.¹⁵ Mycket stora onlineplattformar och sökmotorer har ännu högre krav, bland annat vad avser skyldighet att göra riskbedömningar, riskbegränsningar samt ytterligare krav på transparens.

Tabellen nedanför redogör ytterligare detaljer för de olika ansvarsnivåerna samt vilka delar av regleringen som träffar olika typer av leverantör av förmedlingstjänster:

Arbetstillstånd, skötare, vårdare och personlig assistans, 2015–2020

Ansvar	Mycket stora onlineplattformar	Online-plattformar	Värd-tjänster	Samtliga förmedlingstjänster
Kontaktpunkter	Ja	Ja	Ja	Ja
Rättsliga företrädare	Ja	Ja	Ja	Ja
Allmänna villkor	Ja	Ja	Ja	Ja
Rapporteringskyldigheter	Ja	Ja	Ja	Ja
Motivering av beslut	Ja	Ja	Ja	Nej
Klagomålshantering	Ja	Ja	Nej	Nej
Betrodda anmälare	Ja	Ja	Nej	Nej
Skydd mot missbruk	Ja	Ja	Nej	Nej
Know-your-business-customer	Ja	Ja	Nej	Nej
Transparens vid annonsering	Ja	Ja	Nej	Nej
Riskbedömning och riskbegränsning	Ja	Nej	Nej	Nej
Oberoende revisioner	Ja	Nej	Nej	Nej
Rekommendationssystem	Ja	Nej	Nej	Nej
Ytterligare transparens vid annonsering	Ja	Nej	Nej	Nej
Krisprotokoll	Ja	Nej	Nej	Nej
Tillgång till och granskning av data	Ja	Nej	Nej	Nej
Funktion för regelefterlevnad	Ja	Nej	Nej	Nej

¹⁴ Art. 24-28 DSA.

¹⁵ Art. 19 DSA.

Särskilda krav på marknadsplatser

Det uppställs ytterligare krav på leverantörer av onlineplattformar som gör det möjligt för konsumenter att ingå distansavtal med andra näringsidkare, det vill säga i praktiken marknadsplatser där både konsumenter och företag är verksamma.¹⁶ Framförallt behöver sådana onlineplattformar:

- inhämta information om näringsidkarens namn, kontaktuppgifter, betalkontouppgifter och identifieringshandlingar,
- bedöma om informationen är tillförlitlig och fullständig, och
- lagra informationen i sex månader efter att näringsidkaren ingått distansavtalet med konsumenten.

Marknadsplatserna är skyldiga att se till att deras plattformar är utformade på ett sådant sätt att näringsidkarna kan uppfylla sina egna rättsliga krav avseende informationsgivning, etikettering och märkning.

Om en marknadsplats får veta att en näringsidkare erbjuder olagliga tjänster eller olagliga produkter till konsumenter ska de berörda konsumenterna informeras. Skyldigheten är begränsad till händelser som skett upp till sex månader innan leverantören fick kännedom om den olagliga försäljningen.

Very Large Online Platforms eller "VLOPs"

En "mycket stor onlineplattform" och "mycket stor onlinesökmotor" definieras i DSA som plattformar som har ett genomsnittligt antal aktiva tjänstemottagare i unionen per månad som uppgår till 45 miljoner eller mer.¹⁷ Under våren 2023 publicerade EU-kommissionen en lista över de plattformar och onlinesökmotorer som omfattas av begreppen, där tjänster som exempelvis Apples App Store, Facebook, Instagram och Wikipedia fanns med.

Konsekvenser av regelbrott

Ansvaret för tillsyn och kontroll av efterlevnad av DSA är delat mellan EU-kommissionen och de nationella myndigheterna. På nationell nivå kan det finnas en eller flera myndigheter som ansvarar för tillsyn och kontroll, och en av dessa är samordnare för digitala tjänster. I Sverige är Myndigheten för press, radio och tv (MPRT), Konsumentverket och Post- och telestyrelsen (PTS) de ansvariga myndigheterna. PTS är samordnare för digitala tjänster.

Användare har rätt att vända sig till PTS för att lämna klagomål och anmäla påstådda överträdelser av förordningen. PTS ska bedöma ärendet och, om det är motiverat, överlämna det till samordnaren i det land där leverantören är etablerad.¹⁸ EU-kommissionen kontrollerar efterlevnad av reglerna som gäller för mycket stora onlineplattformar och -sökmotorer.

Förutom undersökningsbefogenheter kan samordnaren ålägga sanktionsavgifter eller vite och ta interimistiska åtgärder:

- Den högsta sanktionsavgiften som kan åläggas en förmedlingstjänst som inte följer DSA är 6 procent av leverantörens globala årsomsättning föregående år.¹⁹

¹⁶ Art. 29-32 DSA.

¹⁷ Art. 33 DSA.

¹⁸ Art. 53 DSA.

¹⁹ Art. 52(3) DSA.

- Om företaget inte lever upp till transparenskraven är den högsta sanktionsavgiften 1 procent av årsinkomsten eller den globala årsomsättningen för den berörda leverantören under det föregående räkenskapsåret.²⁰
- Vite får som högst uppgå till 5 procent av den genomsnittliga globala dagsomsättningen eller dagsinkomsten för den berörda leverantören under det föregående räkenskapsåret per dag.²¹

Tjänstemottagare har även rätt till ersättning från leverantörer av förmedlingstjänster för den skada eller förlust som lidits till följd av att leverantören överträtt sina skyldigheter enligt DSA.²²

Företags rättigheter enligt DMA

Rättigheter i förhållande till grindvakter

De skyldigheter och förbud som finns för grindvakter i DMA ger indirekt upphov till ett antal rättigheter för företag som använder grindvaktens tjänster. Ur ett företagsperspektiv är det främst följande delar som är centrala:

- Företag har rätt att få tillgång till den data som levereras eller genereras genom deras och andra användares interaktioner på plattformen. Grindvakter får inte använda data som skapas av företagsanvändares verksamhet på plattformen till sin egen fördel när de erbjuder liknande produkter eller tjänster. Om ett företag till exempel använder en plattform för att sälja sina produkter får inte grindvakten kartlägga vilka produkter som säljs mest och därefter erbjuda samma produkter till ett marginellt lägre pris för att öka sin egen försäljning av samma produkt.
- Företag som erbjuder sina tjänster och produkter på grindvaktens plattformar ska inte bli behandlade mindre gynnsamt än grindvaktens egna tjänster och produkter. Till exempel får grindvakten inte premiera sina egna tjänster och produkter på plattformens sökfunktion.
- Företag som annonserar på grindvaktens plattformar har rätt att få tillgång till de verktyg och den information som krävs för att annonsörer och utgivare ska kunna göra sina egna oberoende verifieringar av annonserna hos grindvakten. Företagen ska till exempel få tillgång till information om hur många som klickat på annonser.
- Plattformarna ska vara transparenta rörande priser och avgifter för de reklamtjänster som erbjuds och företag som använder dessa reklamtjänster har rätt att få tillgång till uppgifter om sina reklamresultat på plattformen. Företagen har till exempel rätt att få information om hur priset på annonserna beräknas, för att kunna jämföra prissättningen med andra liknande annonseringstjänster.
- Företag har rätt att använda plattformarna för att marknadsföra och saluföra sina produkter och tjänster samt att ingå avtal med konsumenter utanför plattformen. Ett företag ska till exempel kunna marknadsföra abonnemang som man tecknar på en webbsida utanför plattformen.
- Företag har rätt att välja olika plattformar för att erbjuda sina tjänster och produkter. Med detta avses till exempel att leverantörer inte får hindra företagsanvändare från att även förmedla sina tjänster på andra plattformar.

20 Art. 52(3) DSA.

21 Art. 52(4) DSA.

22 Art. 54 DSA.

Konsekvenser för grindvakter om reglerna inte följs

Det är bara EU-kommissionen som har befogenhet att kontrollera efterlevnaden av DMA. Medlemsstaternas nationella myndigheter, i svenskt fall Konkurrensverket, är begränsade till att inleda utredningar om bristande efterlevnad och att bistå EU-kommissionen i dess arbete. Företag har dessutom möjlighet att väcka talan mot grindvakter i nationell domstol för grindvaktens bristande efterlevnad av relevant unionsrätt eller nationell rätt som gäller metoder som används av grindvakten.²³

Vid överträdelser av DMA kan EU-kommissionen fatta beslut om bristande efterlevnad.²⁴ I beslutet får kommissionen också ålägga grindvakten böter på högst 10 procent av dess totala globala omsättning under det föregående räkenskapsåret. Vid upprepade överträdelser kan böter istället uppgå till 20 procent. Därutöver får EU-kommissionen ålägga viten om högst 5 procent av den genomsnittliga globala dagsomsättningen.

23 Art. 5(6) DMA.

24 Art. 29 DMA.

www.svensktnaringsliv.se
Storgatan 19, 114 82 Stockholm
Telefon 08-553 430 00

Foto: Unsplash